UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Komt er nog een Europees leger?

Marácz, L.

Publication date
2016
Document Version
Final published version
Published in
Armex

Link to publication

Citation for published version (APA):
Marácz, L. (2016). Komt er nog een Europees leger? *Armex*, *100*(5), 10-11.

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:09 Nov 2026

ONAFHANKELIJK DEFENSIEMAGAZINE
UITGAVE VAN DE KONINKLIJKE NEDERLANDSE VERENIGING 'ONS LEGER'

ARMEX

Meer dan 100 jaar op de bres voor de krijgsmacht

Duitsland streeft naar grotere militaire rol
Komt er nog een Europees leger?
Luchtdoelraketten kiezen het ruime sop

100e jaargang november 2016 | nummer 5

Column

Komt er nog een Europees leger?

Prof. Dr. László Marácz

Na de Brexit is de Europese Unie (EU) op zoek naar een nieuw machtsevenwicht in en buiten de Unie. Op 27 september kwamen in Bratislava de Europese ministers van Defensie bijeen om te overleggen over het opzetten van een gemeenschappelijk EU-leger en militair hoofdkwartier. In de Slowaakse hoofdstad bleek dat de EU ook op defensiegebied ernstig verdeeld is. Het ziet er niet naar uit dat er op korte termijn een Europees leger op de been gebracht kan worden.

Brexit

Zonder de Britten is de militaire slagkracht van de EU behoorlijk gereduceerd. Het is niet onredelijk om te stellen dat vanwege de Brexit de EU eigenlijk geen mondiale macht meer is. De EU heeft hoogstens de potentie van een regionale macht maar ook die status is twijfelachtig geworden. Europa heeft immers geen gemeenschappelijk leger en is niet in staat gezamenlijke militaire operaties uit te voeren. Europese militaire operaties zijn eigenlijk alleen mogelijk onder NAVO-vlag, maar ook dat zou weleens kunnen veranderen. De Amerikanen betalen het grootste deel van het NAVO-budget en het is onduidelijk of onder een volgende Amerikaanse president de Europese defensie nog wel gesteund zal worden door Washington. De republikeinse presidentskandidaat Donald Trump heeft al aangekondigd dat onder zijn eventuele ambtstermijn in ieder geval de financiële bijdragen van de Verenigde Staten aan de Europese defensie omlaag zullen gaan. Europa zal zijn eigen militaire broek moeten ophouden. De tanende geopolitieke macht van Europa heeft verschillende Europese regeringsleiders ertoe aangezet om met alternatieve defensieplannen te komen.

De Italiaanse premier Renzi mag na de Brexit meedoen met Merkel en Hollande. Foto: Flickr

Italiaans voorstel

Een van de gevolgen van de Brexit is de opwaardering van Italië in de Europese machtverhoudingen. De Italiaanse premier Matteo Renzi is door de Duitse bondskanselier Angela Merkel en de Franse president François Hollande aangewezen zich bij het duo aan te sluiten. Vandaar dat tegenwoordig na Europese topontmoetingen naast Merkel en Hollande ook Renzi het woord voert namens de EU. Deze opwaardering is echter niet op feitelijke macht gebaseerd en maakt daarom een ietwat potsierlijke indruk. Italië staat aan de rand van een financieel-economische meltdown, die weleens vervelende consequenties kan hebben voor de eurozone en vooral voor Duitsland en ons land, omdat de Italiaanse economie voor een groot deel verstrengeld is met die van de eerdergenoemde landen. Verder heeft de migratiecrisis aangetoond dat de Italianen niet in staat zijn om de buitengrenzen van Europa te bewaken. Hiertoe zijn ze echter volgens het Verdrag van Schengen wel verplicht. De migratiecrisis heeft pijnlijk aangetoond dat de Italiaanse kustwacht en grenstroepen hun eigen grenzen, de Europese buitengrenzen, niet controleren. De Italiaanse Schengengrenzen zijn zo lek als een mandje en worden door Islamitische Staat en Noord-Afrikaanse mensensmokkelaars geschonden om illegale migranten uit het Midden-Oosten en Afrika het Europese continent binnen te brengen. Vandaar dat het nogal verrassend was dat uitgerekend Italië met het voorstel kwam voor het oprichten van een staand Europees leger om zoals Renzi verklaarde "de angst dat Europa kwetsbaar is geworden" tegenwicht te bieden.

De Italiaanse Schengengrenzen zijn zo lek als een mandje. Foto: Wikipedia, Vito Manzari

Zonder de Britten is de militaire slagkracht van EU behoorlijk gereduceerd

Het Italiaanse voorstel werd in Europa opgepakt door een landgenote van Renzi, de Hoge Vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheid Federica Mogherini. Het idee van een gemeenschappelijk Europees leger werd echter door haar meteen weer afgezwakt. Van het originele Italiaanse voorstel bleef er derhalve niet zoveel over. Te veel Europese lidstaten zijn alleen maar geïnteresseerd in projectmatige militaire samenwerking.

Als Trump president wordt, verlaagt hij de bijdragen aan de Europese Defensie. Foto: Wikipedia, Gage Skidmore

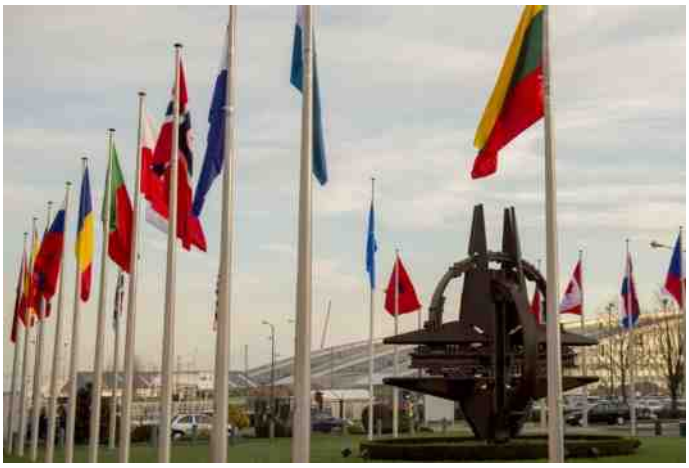
Volgens de Britten ondermijnt Europese samenwerking de NAVO. Foto: NATO

Nederlandse en Belgische militairen tijdens een oefening van een EU Battlegroup. Foto: MinDef

Finland wil alleen maar meedoen aan de oprichting van een instituut voor cyberdefensie.

Frans-Duitse projecten

Mogherini's voorstel kwam in grote lijnen wel overeen met een recent Frans-Duits voorstel om tot hechtere militaire samenwerking in Europa te komen. Het Frans-Duitse voorstel spreekt niet over een gemeenschappelijk Europees leger of hoofdkwartier, maar slechts over een EU-commandocentrum, dat overzeese crisismissies moet gaan coördineren en van de sponsoring van tijdelijke EU-battlegroups en legeronderdelen, die de grootte van een bataljon moeten krijgen en waaraan verschillende groepen lidstaten kunnen deelnemen. De Duitse minister van Defensie, Ursula von der Leyen, onderstreepte nog eens in Bratislava dat zij verwacht dat de Frans-Duitse samenwerking "tot het einde van het jaar significante vooruitgang zal boeken", maar de Duitse minister sloot tegelijkertijd uit dat er een gemeenschappelijk Europees militair hoofdkwartier komt.

Brits veto

Het is niet alleen de desinteresse van de Europese lidstaten voor een Europees leger die het Italiaans voorstel frustreerde maar ook een dreigend Brits veto. De Britse minister van Defensie, Michael Fallon herhaalde de claim van de Britse regering dat de Britten wel bereid zijn om het gevaar van terrorisme en illegale migratie in Europa in te dammen, maar nooit zullen meewerken aan het opzetten van een Europees leger of een gezamenlijk Europees militaire hoofdkwartier. Volgens de Britten zal een Europees defensie-initiatief niet worden gesteund - in ieder geval zo lang Groot-Brittannië lid is van de Unie - omdat hiermee samenwerking in het kader van de NAVO wordt ondermijnd. Het Britse standpunt kreeg bijval van een kleine groep Atlantisch georiënteerde lidstaten, waaronder Polen, Nederland en Zweden. Een serie andere Midden- en Zuid-Europese lidstaten zoals Tsjechië, Hongarije, Finland, Portugal en Spanje staan wel "open voor discussie" maar zien op korte termijn niets in een gemeenschappelijk Europees militair hoofdkwartier.

Geen Europees leger

De conclusie lijkt gefundeerd dat er geen gezamenlijk Europees leger en militaire hoofdkwartier zal komen, in ieder geval niet op de korte termijn. Zelfs een Uniebrede samenwerking in het kader van ad-hoc projecten zit er op het korte termijn niet echt in, al ziet als een van de weinigen de verantwoordelijke Hoge Vertegenwoordiger van de Unie Mogherini nog wel ruimte voor zoiets. Zelfs al zijn er gemeenschappelijke militaire projecten, dan is het nog maar de vraag of alle lidstaten wel zullen meedoen. Zo gaat het vaak in Brussel. Discussies over grotere efficiëntie worden al heel gauw ideologisch beladen en verzanden in een veelheid van standpunten.
Nog niet zo lang geleden werd de EU gezien als een nieuw opkomend '*Empire*' dat in de globale internationale arena mee zou komen met grootmachten als de VS, China en Rusland. De vraag dringt zich op of dat nog wel een juist uitgangspunt is. We moeten constateren dat de gemeenschappelijk munt van de EU weinig stabiel is, dat haar grondgebied geslonken is en dat zij haar buitengrenzen niet kan verdedigen. Rondom Europa zijn er overal brandhaarden en conflicten en in Brussel weet men zich hier geen raad mee. Er rest voor de voorzitter van de Europese Commissie, Jean-Claude Juncker en de zijnen niets anders dan Washington te bellen en de Amerikanen te verzoeken of zij kunnen inspringen, omdat de Unie het militair weer eens niet kan trekken.

Er rest voor Jean-Claude Juncker en de zijnen niets anders dan Washington te bellen